

V a t t e n ö v e r d o m s t o l e n s d o m
i anledning av den talan Industriaktiebolaget
Vessigebro efter vad fullföljt mot en av Väs-
terbygdens Vattendomstol den 21 september 1934
meddelad dom i mål rörande en av bolaget gjord
ansökan om prövning av lagligheten av en bola-
get tillhörig kraftanläggning i Vessige socken
av Hallands län; given och utfärdad i Stockholm
den 25 juni 1935.

Av handlingarna i målet inhämtas:

Lillån, som är ett biflöde till Ätran och förenar sig
med denna vid Vessige, bildar i sitt nedersta lopp en rad
strömfall, belägna å bolaget tillhöriga fastigheterna 3/32
mantal Vessige Kyrkokvarnen 10⁴, 1/48 mantal Vessige 11⁵ och
1/6 mantal Vessige-mölla 12²⁸. Vattenkraften i dessa ström-
fall utnyttjas vid bolagets under åren 1923 - 1924 uppförda
vattenverk, bestående av en dammbyggnad över Lillån, tubled-
ning, kraftstation och avloppskanal.

Bolaget har i en den 14 september 1931 till Vattendom-
stolen inkommen ansökan anhållit dels om prövning av laglighe-

Industriaktiebolaget Vessigebro.

ten av bolagets omförmälda anläggning och dels om tillstånd att bibehålla anläggningen i befintligt skick samt att medelst dammbyggnaden få uppdämma vattnet i Lillån till den höjd, var- till uppdämning tidigare skett vid en äldre, till den så kalla- de Vessige Kyrkokvarnen hörande dammbyggnad, vilken höjd enligt av bolaget åberopade beräkningar varit vid låg- och medelvatten + 30,58 meter samt vid vanligt högvatten + 31,35 meter över ett angivet jämförelseplan, ävensom att fritt hushålla med vattnet.

Hemmansägarna Oscar Nyman, Hartwig Nylander, Sven Olsson,

Nils Paulsson och Johan Andersson ävensom klockaren Carl Em. Möl- ler hava i egenskap av ägare eller innehavare av mark, belägen ovan bolagets dammbyggnad, så vitt nu är i fråga, vid Vattendom- stolen bestritt bolagets rätt att vid dammen hålla vattnet upp- dämt till högre höjd än + 30,20 meter över jämförelseplanet samt påyrkat förbud för bolaget att överskrida nämnda dämningshöjd, med mindre samtliga luckor i dammen uppdragits, ävensom anhållit, att Vattendomstolen måtte beträffande vattenframsläppningen vid dam- men meddela för jordägarna fullt betryggande bestämmelser.

Vattendomstolen har i sitt utslag i nedan intagna delar

utlåtitt sig:

Vattenrätten.

Mot bolagets påstående om rätt att såsom ägare av ovannämnda fastigheter - numera sammanlagda till Vessige 13¹ - tillgodogöra sig vattenkraften i de strömfall, som utnyttjas vid anläggningen, hade icke gjorts någon erinran.

Dämningsrätten.

Den rätt till dämning, som bolaget i målet gjort gällande, framginge av vad ovan rörande ansökningens innehåll anförts.

Åtskilliga sakägare hade i målet bestritt, att bolaget ägde rätt uppdämma vattnet högre än till höjden + 30,20 meter.

Handlingarna i målet utvisade, att vattenkraften i de ifrågavarande strömfällen i äldre tider utnyttjats vid tre kvarnar med var sin dammbyggnad, ävensom att den översta av dessa kvarnar, nyssnämnda Vessige Kyrkokvarnen, som av drottning Kristina genom donationsbrev den 10 maj och den 27 september 1650 anslagits till förbättring av pastors i Vessige lönevillkor, vid år 1923 fastställd ägostyckning jämte visst utmål under benämningen 3/32 mantal Vessige Kyrkokvarnen 10⁴ utbrutits från fastigheten 1/6 mantal Vessige Kyrkokvarnen 10¹ och förvärvats av bolaget.

Av den utredning, bolaget härutinnan i målet förebragt, funne Vattendomstolen framgå, att med Kyrkokvarnen varit förenad rätt till dämning vid låg- och medelvatten åtminstone till höjden + 30,58 meter. Av utredningen framginge emellertid tillika, att denna höjd icke varit möjlig att hålla vid högre vattenföringar, enär kvarndammen, som finge anses hava varit av laga beskaffenhet, icke förmått avbörda större vattenmängd under höjden + 30,58 meter än 1,22 kubikmeter per sekund. Till utrönande av de olika vattenstånd, som vid skilda vattenföringar varit rådande ovan dammen, hade vattenrättsingenjören Herbert Larsson verkställt beräkningar av den gamla dammens avbördningsförmåga /akten sid.128-129/, vilka beräkningar av Vattendomstolen godkändes.

På grund av vad sålunda anförts och då laga hinder här- emot icke förelåge, prövade Vattendomstolen skäligt förklara bolaget berättigat att för framtiden bibehålla och begagna ifrågasvarande vattenverksanläggning, bestående av dammbyggnad, tubledning, kraftstation och avloppskanal, att medelst dammen uppdämma vattnet i Lillån vid låg- och medelvatten till nyssnämnda höjd + 30,58 meter samt vid högvatten i enlighet med här nedan angående hushållningen med vattnet och dess avtappning genom dammen giv-

Tillstånd
till före-
taget.

na, på vattenrättsingenjören Larssons ovannämnda beräkningar grundade bestämmelser.

Tillståndet meddelades under antagande, att bolaget ägde utnyttja strömfallen såsom ägare till fastigheten Vessige 13¹.

Beskrivning
av dammen.

Den nya dammbyggnaden innehölle, räknat från höger till vänster:

1/ dammkropp av betong, å uppströmssidan 4 meter lång och med krönet å höjden + 31,59 meter;

2/ skibord med en fri bredd av 4,40 meter och med tröskeln å höjden + 30,07 meter;

3/ dammkropp av betong, en meter lång och med krönet å höjden + 31,59 meter samt försedd med intag för en ålyngelledare, förstängbar medelst en lucka, vars överkant låge å höjden + 29,64 meter;

4/ skibord med en fri bredd av 4,50 meter och med tröskeln å höjden + 30,05 meter;

5/ dammkropp av betong, 7,70 meter lång och med krönet å höjden + 31,58 meter;

6/ flodutskov, förstängbart medelst tre luckor med

en fri bredd å den mellersta av 0,79 meter och å envar av de övriga av 0,78 meter, samt med tröskeln å höjden + 29,06 meter;

7/ dammkropp av betong, 3,70 meter lång och med krönet å höjden + 31,60 meter;

8/ intag till turbin, förstängbart medelst tre luckor med en fri bredd å den mellersta av 0,4 meter och å envar av de övriga av 1,12 meter, samt med tröskeln å höjden + 27,73 meter samt

9/ dammkropp av betong, 16 meter lång och med krönet å höjden + 31,63 meter samt försedd med ett 13,50 meter från vänstra stranden beläget intag för ålyngelledare.

I dammen finnes anordnad en ålyngelledare.

För tillståndet skulle gälla följande villkor och andra bestämmelser.

1/ Regleringen av vattenståndet vid dammen skulle verkställas medelst luckorna i flodutskovet - och finge förty de båda skiborden städse vara påsadlade till höjden + 30,58 meter - samt utföras på det sätt, att vattenståndet vid dammen ej finge överstiga en viss höjd med mindre samtliga luckorna i flodutsko-

Vattenhus-
hållning.

vet vore dragna ett visst bestämd mått i enlighet med denna tabell:

<u>Vattenstånd</u> <u>vid dammen.</u>	<u>Avstånd i meter mel-</u> <u>lan luckornas under-</u> <u>kanter och flodutsko-</u> <u>vets tröskel.</u>	<u>Vattenstånd</u> <u>vid dammen.</u>	<u>Avstånd i meter mel-</u> <u>lan luckornas un-</u> <u>derkanter och flod-</u> <u>utskovets tröskel.</u>
+ 30,58	0,160	+ 30,74	0,370
+ 30,59	0,170	+ 30,75	0,390
+ 30,60	0,180	+ 30,76	0,410
+ 30,61	0,190	+ 30,77	0,430
+ 30,62	0,205	+ 30,78	0,450
+ 30,63	0,215	+ 30,79	0,470
+ 30,64	0,225	+ 30,80	0,490
+ 30,65	0,240	+ 30,81	0,515
+ 30,66	0,250	+ 30,82	0,540
+ 30,67	0,260	+ 30,83	0,565
+ 30,68	0,275	+ 30,84	0,585
+ 30,69	0,285	+ 30,85	0,610
+ 30,70	0,300	+ 30,86	0,645
+ 30,71	0,315	+ 30,87	0,680
+ 30,72	0,330	+ 30,88	0,720
+ 30,73	0,350	+ 30,89	0,770
		+ 30,90	0,840

I sammanhang härmed ville Vattendomstolen erinra om

stadgandet i 2 kapitlet 32 § vattenlagen att vid avtappning så mycket vatten icke finge på en gång framläppas, att allmän eller enskild rätt sattes i fara.

3/ Det ålåde dammägaren att, sedan Vattendomstolens

Vattenstånds-
skalor.

dom vunnit laga kraft, låta så snart ske kunde å lätt skönjbara ställen uppsätta och underhålla två vattenståndsskalor, en omedelbart nedströms om den så kallade Fäbron och en vid höger strand ungefär 75 meter uppströms dammen.

Skalorna skulle vara graderade i centimeter samt om-

fatta höjden från och med + 30,50 meter till och med + 31,00 meter.

8/ Det ålåde dammägaren att, sedan ovannämnda vatten-

Besiktning.

ståndsskalor utsatts, omedelbart göra anmälan därom till vattenrättsdomaren; och skulle så snart ske kunde därefter jämlikt 13 kapitlet 1 § vattenlagen besiktning av desamma verkställas av vattenrättsingenjören Larsson eller vid förfall för honom av annan sakkunnig person, som vattenrättsdomaren därtill förordnade.

I Vattendomstolens ovan upptagna dom har bolaget sökt

ändring under anförande, bland annat: Vattendomstolens föreskrifter angående vattnets avtappning vid vissa bestämda vattenföringar i Lillån motsvarande vattenstånd vore icke möjliga att efterkomma och vore i varje fall oskäligt betungande för bolaget. De till grund för dessa föreskrifter liggande beräkningarna angående vattenståndet vid den gamla kyrkokvarnens damm vore för övrigt icke riktiga. För att utröna den vid varje tillfälle rådande totala vattenföringen i Lillån borde inrättas två mätningssektioner, den ena i åfåran och den andra i turbinavloppet, varefter avbördningskurvor för dessa mätningssektioner borde upprättas. Därefter borde de mot respektive vattenföringar svarande dämningshöjderna fastställas, varefter allenast den regleringsföreskrift borde givas, att de för de särskilda vattenföringarna medgivna upp dämningshöjderna icke finge överskridas i vad på utskovens eller luckornas skötsel berodde. Ett överskridande av de bestämda dämningshöjderna med högst 10 centimeter för kortare tidsmoment borde dock icke räknas som brott mot de givna regleringsbestämmelserna. Bolaget yrkade, att Vattendomstolens föreskrifter angående dämningshöjd och vattenframsläppning

måtte ändras i enlighet med vad sålunda anförts.

Bolaget hemställde vidare om sådan ändring i Vattendomstolens utslag i fråga om de föreskrivna vattenståndsskalorna, att skalor av Hydrografiska Byråns modell, med gradering vid varannan centimeter, finge användas i stället för sådana med gradering vid varje centimeter.

Slutligen fordrade bolaget ersättning för kostnaderna å målet vid Vattenöverdomstolen.

Nyman och hans medparter hava bestritt bolagets ändringssökande under yrkande tillika om gottgörelse för utgifterna å målet härstädes.

V a t t e n ö v e r d o m s t o l e n, som tagit i övervägande vad handlingarna sålunda och i övrigt innehålla, finner ej skäl att göra ändring i Vattendomstolens dom i fråga om regleringen av vattenståndet vid dammen, dock att bolaget skall äga att - i stället för de av Vattendomstolen i sådant hänseende givna föreskrifterna angående luckornas dragande vissa bestämda mått vid vissa angivna vattenstånd vid dammen - verkställa regleringen medelst handhavande av luc-

korna i flodutskovet på följande sätt:

Då vattenståndet vid stigande vattenföring i ån uppnår höjden + 30,58 meter, skall en av de tre luckorna dragas så mycket som erfordras för att nämnda höjd icke överskrides. Om för detta ändamål luckan måste dragas så högt, att dess underkant uppnår vattenytan, lyftes den så, att dess underkant når höjden + 31 meter och kvarhållles i detta läge. Därefter vattenståndet ytterligare stiger till höjden + 30,75 meter vid dammen, drages ännu en lucka i den mån det erfordras för att hålla vattenståndet nere vid sist angivna nivå. Skulle jämväl denna lucka behöva uppdragas så mycket, att dess underkant når vattenytan, förfäres med densamma på sätt nyss angivits beträffande den första luckan. Om, sedan den andra luckan sålunda helt öppnats, vattnet i ån fortsätter att stiga, skall, då vattenståndet vid dammen uppgår till höjden + 30,90 meter, medelst dragning i erforderlig mån av den tredje luckan vattenståndet hindras att överstiga sistnämnda höjd.

Vidkommande bolagets yrkande om ändring beträffande de av Vattendomstolen föreskrivna vattenståndsskalorna fin-

ner Vattenöverdomstolen skäligt att med bifall till berörda yrkande förordna, att skalorna må graderas allenast vid varannan centimeter.

I övrigt finner Vattenöverdomstolen ej skäl att göra ändring i motvädjade domen.

Bolaget skall ersätta Nyman och hans medparter deras utgifter å målet i Vattenöverdomstolen med etthundratjugufem kronor jämte vad de visa sig hava erlagt för ett gemensamt exemplar av Vattenöverdomstolens dom.

Jacobson hade begärt:

D. 18/12 1934 — Kr. 185.-

D. 26/2 1935 — " 135.-

Summa Kr. 320.-

+ domslösen.

Talan mot denna dom må av bolaget hos Kungl. Maj:t fullföljas genom revisionsansökning. Vill bolaget söka revision, åligger det bolaget att före klockan tolv å trettionde dagen härefter, eller den 25 juli 1935, skriftligen hos Vattenöverdomstolen anmäla missnöje samt därvid tillika ingiva Konungens Befallningshavandes bevis om nedsättning av ej allenast fullföljdsavgift, etthundrafemtio kronor, utan ock enahanda belopp till säkerhet för den kostnadsersättning, som Kungl. Maj:t kan komma att tillerkänna motpart. Kan bolaget icke förete bevis om nedsättning av båda dessa belopp, skall bolaget vid sin missnöjesanmälan foga sådant intyg om bristan-

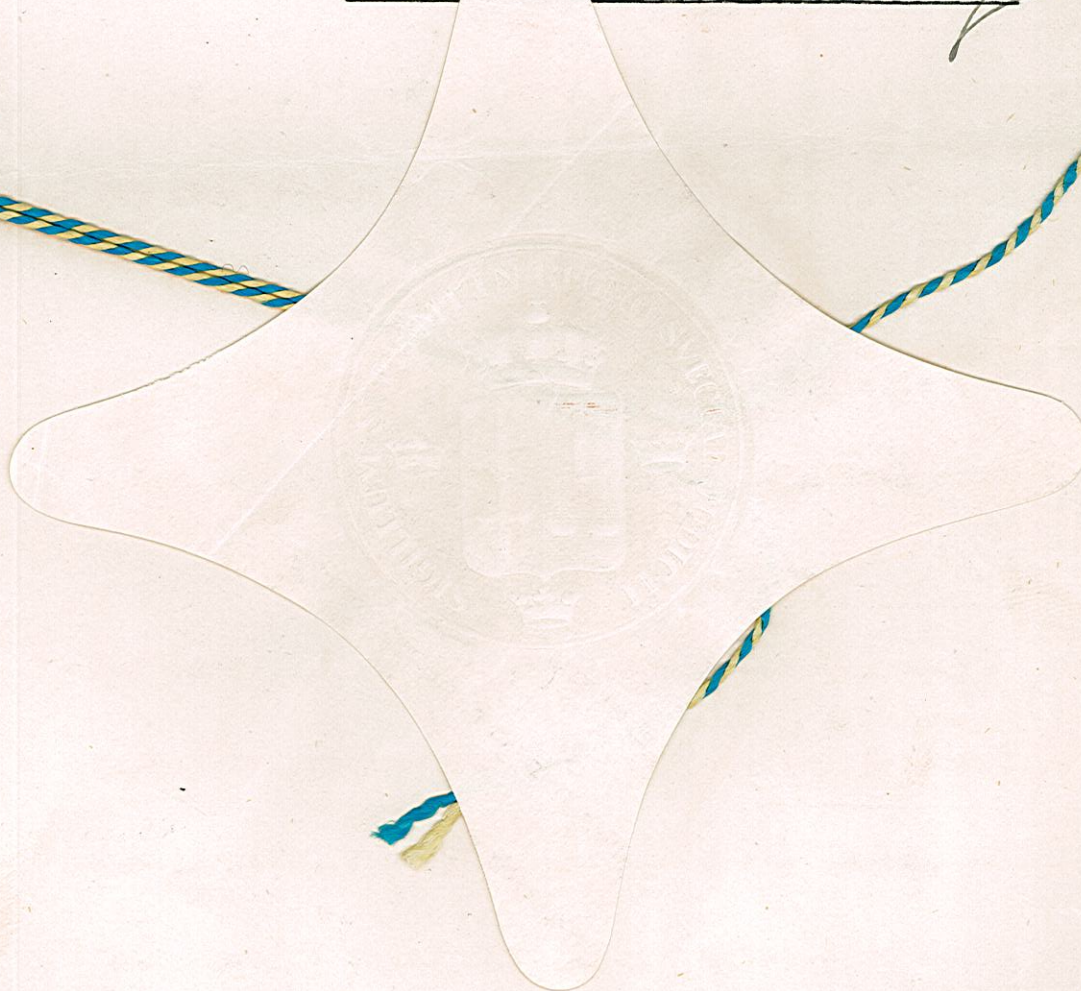
de tillgång, som i 30 kapitlet 22 § rättegångsbalken sägs.

Att emot Vattenöverdomstolens dom fullfölja talan allenast beträffande rättegångskostnad är icke tillåtet.

Jämlikt 11 kapitlet 110 § vattenlagen och 30 kapitlet 12 § rättegångsbalken äga Nyman och hans medparter icke fullfölja talan mot Vattenöverdomstolens dom.

På Vattenöverdomstolens vägnar:

Ruben Reberg

*24/4
F?*

Vilhelm Frick

Dom i anledning av talan utav Industriaktiebolaget Vessigebro.